

Opinió > Carles Boix | 00:00 h.
17/06/2011

Penjant d'un fil

DUES CRISIS ECONÒMIQUES

"No crec que les mesures d'austeritat, necessàries fiscalment, puguin resoldre els problemes de fons de l'economia espanyola"

Carles Boix

A Espanya hi ha, com a mínim, dues crisis econòmiques: una de conjuntural, l'altra estructural. D'això, però, se'n parla poc, per motius polítics. El govern del PSOE prefereix no parlar de la crisi estructural perquè acabaria pintant un horitzó electoral més negre del que ja té: al govern Zapatero-Rubalcaba li interessa subratllar les coses comunes amb altres països i no les específiques d'Espanya. Al PP tampoc en parla per dos motius: primer, perquè va ser còmplice o fins i tot autor de la majoria de les mesures que van aguditzar el component estructural de la crisi; segon, perquè encara pensa que la crisi és simplement una qüestió de confiança social i que, quan arribi a governar, els actors econòmics es posaran a treballar per art de màgia i la crisi s'acabarà. I al govern català, que n'hauria de parlar més, i que amb prou feines pot passar uns pressupostos escanyolits, no té els instruments reals per combatre-les: per aconseguir-los hauria de plantar cara a l'Estat i no hi ha cap prova que això ho vulguin fer.

Tenir una crisi estructural vol dir tenir una crisi que va més enllà d'un cicle de baix creixement d'uns pocs anys que han patit el nord d'Europa i els Estats Units. Una crisi estructural vol dir que el model productiu espanyol està esgotat, amb uns estocs de producció que no pot col·locar enlloc. Encara que sembli paradoxal, en l'època de les vaques grasses que es va acabar l'any 2007, Espanya ja patia una crisi estructural incipient. L'únic que ha passat ara és que aquesta crisi ha sortit a la llum de manera desvergonyida.

Aquesta crisi estructural té tres components. Primer, l'economia espanyola es basa en sectors poc productius (i, de fet, amb una productivitat decreixent). El motor de creació de treball a l'Estat espanyol va ser, com ja vaig escriure fa unes setmanes, la construcció. Una forma de mesurar la producció d'un sector és mirar el seu valor afegit per persona empleada. El valor afegit, com diu el seu nom, és el valor que una empresa o sector afegeix al producte final durant el procés de producció. El valor afegit es calcula restant el valor dels productes utilitzats per produir un bé o un servei X del valor de mercat final del bé o servei X. A la construcció, el valor afegit per persona a Espanya va ser d'uns 31.000 euros al 1991. Aquestes xifres són ridícules. Comparem-les amb un sector amb més tecnologia i capital humà millor: al sector químic espanyol el valor afegit per persona va ser el doble o uns 60.000 euros l'any 1991. La productivitat del sector de la construcció no solament va ser baixa: de fet, va caure fins arribar als 28.000 euros (euros constants, o sigui, control·lant per inflació) l'any 2008.

Segon, fins i tot als sectors d'alt valor afegit, la indústria espanyola és de segon ordre. Al sector químic, el valor afegit per persona va de ser de 62.000 euros l'any 2008. A Alemanya, el mateix sector tenia un valor afegit per persona de 115.000 euros. A França de 174.000 euros. Als Estats

Units, de 209.000 euros. O, al sector automobilístic: 39.000 euros a Espanya; 71.000 a Alemanya; 77.000 a França; i 109.000 als Estats Units. Fins i tot al sector de la construcció, Alemanya ho fa millor que Espanya: 33.000 euros contra els 28.000 a Espanya l'any 2008.

Tercer, els sectors de valor afegit alt a Espanya, i n'hi ha un parell, són “curiosos”. El sector de les grans companyies elèctriques, de provisió d'energia, etc. espanyoles va tenir un valor afegit per treballador de 174.000 euros – contra els 149.000 euros alemanys i els 130.000 a França. Tenint en compte el valor afegit baix dels altres sectors industrials espanyols, l'única explicació sembla ser que a Espanya hi ha un sistema de monopolis o quasi-monopolis que distorsiona el sector elèctric i energètic – una explicació alternativa és que aquestes empreses tenen una grandària que permet obtenir economies d'escala. El segon gran sector que funciona prou bé (massa bé?) és el financer. El seu valor afegit per persona a Espanya va ser de 121.000 euros l'any 2008. A França fou de 100.000 euros. I a Alemanya de 65.000 euros! L'únic país amb un sector financer més brillant va ser els Estats Units, amb 165.000 euros per treballador. Ara bé, els Estats Units tenen un sector bursàtil extraordinari i han estat al capdavant en la creació de nous instruments financers. Com pot ser que Espanya tingui un valor afegit tan alt al sector financer? La meua explicació és que té uns passius completament sobrevalorats (i lligats al sector de la construcció).

En una paraula, no n'hi ha prou amb parlar de crisi conjuntural. I, francament, no crec que les mesures d'austeritat, necessàries des d'un punt de vista estrictament fiscal (fa temps que he criticat en aquesta columna el keynesianisme de les administracions Obama i Zapatero), puguin resoldre els problemes de fons de l'economia espanyola. Cal un canvi productiu a més llarg termini. En parlo en el proper article.

10 JK: Espanya és un país fallit des del punt de vista de l'ortodoxia finan...